

CONSILIUL PENTRU PREVENIREA ȘI ELIMINAREA DISCRIMINĂRII ȘI ASIGURAREA EGALITĂȚII

СОВЕТ ПО ПРЕДУПРЕЖДЕНИЮ И ЛИКВИДАЦИИ ДИСКРИМИНАЦИИ И ОБЕСПЕЧЕНИЮ РАВЕНСТВА
COUNCIL ON THE PREVENTION AND ELIMINATION OF DISCRIMINATION AND ENSURING EQUALITY

Adresa: Republica Moldova, Chișinău, MD-2004
bd. Ștefan cel Mare și Sfint nr.180, bir.405
tel.: +373 (0) 22 21-28-17

Адрес: Республика Молдова, Кишинёв, MD-2004
бул. Стефан чел Марэ, 180, каб. 405
тел.: +373 (0) 22 21-28-17

DECIZIE din 01 februarie 2021 cauza nr. 268/20

Membrii Consiliului participanți la ședința de deliberare:

Ian FELDMAN – președinte
Svetlana DOLTU – membră
Andrei BRIGHIDIN – membru
Victorina LUCA – membră
Evghenii Alexandrovici GOLOȘCEAPOV – membru

au examinat, în ședință online, susținerile scrise și verbale ale **persoanei interesate**: Platforma Egalitate de Gen reprezentată de Nina Lozinschi, Olga Bîțca, Vera Lupu, Tatiana Chebac
reclamatului: Igor Dodon reprezentat de avocatul Nicolae Fomov
au deliberat, în ședință închisă, cu privire la următoarele.

I. Obiectul plângerii

Instigare la discriminare prin lansarea discursurilor sexiste și cele care afectează demnitatea și drepturile persoanelor LGBTQ.

II. Admisibilitatea obiectului plângerii

Plângerea corespunde cerințelor art. 13 din Legea cu privire la asigurarea egalității nr. 121/2012.

Reclamatul a invocat, în calitate de excepție de admisibilitate, lipsa acordului dnei Maia Sandu pentru examinarea plângerii. Consiliul respinge excepția invocată, menționând că potrivit pct.38 din Regulamentul de activitate al Consiliului pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității aprobat prin Legea nr. 298/2012, plângerea poate fi depusă și în interesul unei comunități. Respectiv, Platforma Egalitate de Gen are calitatea de persoană interesată care a depus plângerea în interesul unei comunități (femei) și nu în interesul unei persoane concrete. Prin urmare, acordul persoanei nu este necesar în această situație.

III. Susținerile părților

Alegațiile persoanei interesate

- 3.1 Platforma Egalitate de Gen (PEG) solicită constatarea promovării și practicării discriminării în baza criteriilor de sex de către candidatul la funcția de Președinte al Republicii Moldova, Igor Dodon, mesajul public al căruia are ca scop marginalizarea și discreditarea politicienilor și a tuturor femeilor în funcții decizionale.
- 3.2 PEG declară că la 23 octombrie 2020, în cadrul vlogului „Igor Dodon Răspunde”, candidatul la funcția de Președinte al Republicii Moldova, Igor Dodon, a etichetat-o în mod discriminator pe contracandidata sa, Maia Sandu, pe motivul că aceasta din urmă nu are copii: „*Contra-candidații mei, care mâine își iau rucsaciocul și au șters-o din țară. Li-i totuna și de mamă și de tată*” și „*Sunteți pentru acei candidați care n-au copii și nu vor să mai aibă*”. Igor Dodon a mai declarat public cu referire la faptul că Maia Sandu nu are copii și următoarele: „*Atunci ele nu pot avea responsabilitate și*

nu pot avea activitate politică” (secvența min. 0:37 - 0:40)¹. PEG a considerat afirmațiile candidatului Igor Dodon drept sexiste și discriminatorii față de oponenta sa, politiciană Maia Sandu și, în general, față de toate femeile din Republica Moldova cu situație similară. A avea sau nu copii este doar un detaliu din biografia unei persoane, cert unul de interes public în cazul unei persoane publice, dar acesta nu definește personalitatea și aptitudinile profesionale.

- 3.3 În același timp, PEG declară că la 29 octombrie 2020, în cadrul aceluiași vlog, candidatul Igor Dodon s-a referit la libertatea religioasă. Deși acesta a afirmat că o susține, candidatul Igor Dodon a pledat pentru așa-numitele „valori tradiționale”, susținând că tendințele liberale din occident referitor la familie nu ar fi binevenite: „Sunt categoric împotriva, sunt pentru valorile tradiționale, contra marșurilor minorităților sexuale, e important să păstrăm ce am primit de la strămoși. Foarte mulți șefi de stat sunt și ei pentru ele (valorile tradiționale, s.n.), de exemplu Ungaria, de aceea eu sunt pentru ele.” (secvența min 33:26 - 34:20)².
- 3.4 În cadrul ședinței de audieri reprezentantele Platformei au făcut legătură dintre aceste cazuri de sexism și încă două afirmații care a fost vociferate în cadrul emisiunii „Igor Dodon Răspunde” din 13 noiembrie 2020:
- “A treia diferență, valorile, pentru ce noi pledăm, eu pledez pentru niște lucruri care sunt proprii la marea majoritate ... care sunt valorile oponentei mele? Acolo sunt zero valori în afară de asta cum poți vorbi cu o persoană care în viața ei nu a avut familie și nimic nu a avut, care merge la marșurile acestea prin Chișinău, care detestă istoria noastră.” (secvența min. 30:26);
  - “Eu am încercat în biroul președintelui anul trecut, așa am strâns-o într-un colț și am spus doamna Maia Sandu ce ești așa speriată, hai să ne întâlnim cu soția și cu copiii. Doamne ferește.” (secvența min 31:54)³.

Vera Lupu

- 3.1 Reprezentanta susține că declarațiile domnului Igor Dodon față de contracandidata sa sunt sexiste și, în general, față de toate femeile din Republica Moldova care se află în situație similară. A avea sau nu a avea copii este doar un detaliu din biografia unei persoane.
- 3.2 Reprezentanta declară că în cadrul ambelor emisiuni vizate în plângere reclamatul susține că principalul său oponent politic în cadrul alegerilor prezidențiale este doamna Maia Sandu. Astfel este cert că reclamatul se referă la doamna Maia Sandu atunci când spune „contracandidata” și „кандидатка”.
- 3.3 Reprezentanta susține că afirmația „Sunteți pentru acei candidați care n-au copii și nu vor să mai aibă” nu poate fi acoperit de prevederile Codului electoral, deoarece agitația electorală se limitează atunci când se ating aspecte confidențiale din viața privată și anume dorința și posibilitatea de a avea sau nu copii.

Tatiana Chebac

- 3.4 Reprezentanta susține că prin sintagma “candidați care n-au copii și nu vor să mai aibă” reclamatul atacă dreptul contracandidaților săi de a decide asupra calității lor reproductive. Se cunoaște că Maia Sandu este unicul candidat care nu are copii, deci este un atac asupra persoanei sale prin promovarea rolurilor de gen. Se face o aluzie, dacă o femeie nu are copii atunci nu este responsabilă și nu poate avea activitate politică deși uterul unei femei nu are legătură cu capacitatea ei de a gândi.
- 3.5 Referitor la poziția reclamatului „Codul Familiei, dogmele religioase și opinia publică - clar definesc între cine se formează o familie, prin urmare anume familia formată între un bărbat și femeie se califică a fi tradițională”, reprezentanta susține că în Republica Moldova sunt o mulțime de familii monoparentale, familii în care părinții sunt decedați, iar buneii cresc nepoții, etc. astfel fiind discriminate aceste familii.

¹ <https://agora.md/stiri/78784/un-oponent-este-de-baza-restulasa-sub-masa-cum-dodon-nusi-critica-contracandidatii-electorali-video>

² <https://www.youtube.com/watch?v=LRDmcgPhOjY>

³ <https://www.youtube.com/watch?v=yxfW4XLACZo>

- 3.6 Reprezentanta menționează că prin afirmația din 29 octombrie 2020, „*contra marșurilor minorităților sexuale, e important să păstrăm ce am primit de la strămoși*” (min. 33:55), se atentează la dreptul fundamental la întrunire.

Olga Bîtca

- 3.7 Reprezentanta declară că PEG prin câteva ONG-uri s-a concentrat să monitorizeze campania electorală, aceasta este a treia sesiune de monitorizare. În plângerile depuse la Consiliu Platforma Egalitate de Gen reprezintă femeile per general, deci nu are importanță dacă sexismele au fost în adresa doamnei Maia Sandu sau în adresa altor candidate.
- 3.8 Reprezentanta susține că aceste afirmații sunt grave deoarece sunt făcute de către un președinte în exercițiu, nivelul atacului denotă un grad mare de violență și în trecut reclamatul a mai comis asemenea fapte fără a prezenta scuze publice.
- 3.9 Reprezentanta susține că este evident faptul că aceste sexisme au fost spuse în adresa doamnei Sandu nu doar prin contextul în care au fost spuse dar și anume cuvântul „*rucsacioc*” ne induce la acest fapt, deoarece în campania electorală ea a fost observată purtând această piesă vestimentară.

Nina Lozinski

- 3.10 Reprezentanta susține că în pofida faptului că au fost doi candidați care nu au copii, criteriul de gen îndreptat împotriva doamnei Maia Sandu este evident, deoarece afirmațiile au fost spuse la genul feminin, iar domnul Dorin Chirtoacă, celălalt candidat care nu are copii a fost în general ignorat.

Susținerile reclamatului

- 3.11 Reclamatul susține că a vizualizat video-ul la care se face referire și nu regăsește astfel de afirmații expuse în maniera pretinsă de autorul sesizării, or, nu este nici o referire în discurs la faptul precum că un candidat sau altul nu ar avea copii și ca urmare nu poate avea responsabilitate și nu pot avea activitate politică, așa cum se pretinde în sesizare. Faptul că în discurs, a fost menționat faptul precum unui candidați nu au copii – nu poate fi calificat ca un discurs discriminatoriu, or, sunt redate circumstanțe de fapt, care sunt cunoscute publicului larg indiferent de voința și discursul reclamatului, totodată nefiind identificată personalitatea unui sau altui candidat, în special, nici personalitatea Maiei Sandu, așa cum pretinde autorul sesizării. Mai mult, din discurs, sunt identificabile și alte informații, cunoscute publicului larg, care nu sunt asimilate cu Maia Sandu, prin urmare, concluziile inserate în sesizare – sunt arbitrare și reprezintă aprecieri proprii și nu discursul susținut de reclamat.
- 3.12 Reclamatul a menționat art. 52 din Codul electoral, agitația electorală și a declarat că prin înscrierea în cursa electorală, fiecare candidat își asumă și un grad sporit de interes față de personalitatea sa, fiind totodată conștient și de faptul că cetățenii, partidele și alte organizații social-politice, blocurile electorale, candidații și persoanele de încredere ale candidaților au dreptul de a supune discuțiilor libere și sub toate aspectele programele electorale ale concurenților electorali, calitățile politice, profesionale și personale ale candidaților.
- 3.13 Reclamatul consideră că faptul că un candidat discută public aspecte personale care caracterizează un candidat sau altul (totodată, fără a-l identifica expres), nu poate fi echivalat cu discurs cu elemente de incitare la discriminare.
- 3.14 În ceea ce privește discursul cu referire la un model tradițional de familie, reclamatul menționează că astfel de discurs nu poate fi catalogat ca discriminatoriu, or, el și-a expus viziunea personală față de valorile pe care se formează o familie (or, prin sintagma valori tradiționale se face referire la conceperea unei familii), faptul că a definitivat-o ca „tradițională”, nu poate fi calificat ca discriminare, deoarece, Codul Familiei, dogmele religioase și opinia publică - clar definesc între cine se formează o familie, prin urmare anume familia formată între un bărbat și femeie se califică a fi tradițională, adică care s-a păstrat prin tradiție, care ține de tradiție sau este conform unei tradiții. La fel, reclamatul susține că nu a identificat valorile respective ca

normale, ci anume ca tradiționale - această diferență este una crucială, or, conceptul de normal diferă de la societate la societate și de la perioadă la alta, însă tradițiile, valorile tradiționale – nu depinde de voința cuiva, fiind fapte consumate prin scurtea timpului și redade de la strămoși contemporanilor și care nu pot fi negate.

- 3.15 Reclamatul declară că este abuzivă concluzia autorului sesizării precum că prin împărtășirea valorilor tradiționale reclamatul lansează discursuri discriminatorii, propagă stereotipuri sexiste etc., or subiectul respectiv, nu dispune de o abordare univocă de societate, fiind în permanentă discutat. Astfel, abordarea de către un candidat la o funcție electivă a unui subiect pe larg discutat în societate – reprezintă un drept esențial al acestuia, or alegătorii urmează să cunoască pentru cine vor vota. La fel, reclamatul nu a lansat calificative față de minoritățile sexuale, fiind expusă poziția sa că susține valori tradiționale, drept de care dispune în mod indiscutabil și care nu poate fi contestat. Suplimentar, reclamatul declară că subiectul referitor la minoritățile sexuale, este un subiect discutat și în alte state, așa cum se menționează chiar în discurs.
- 3.16 Referitor la afirmațiile spuse în cadrul emisiunii „Igor Dodon Răspunde” din 13 noiembrie 2020, reclamatul susține că ele constituie discuții despre calitățile politice, profesionale și personale ale candidaților care conform Codului Electoral al Republicii Moldova sunt definite ca agitație electorală. În ceia ce privește secvența 31:54 din cadrul acelei emisiuni, reclamatul menționează că este o interpretare vădit arbitrară și neîntemeiată al autorului sesizării or cele spuse nu pot fi calificate ca „hărțuire sexuală” și „autodenunț” așa cum se pretinde în fișierul electronic depus suplimentar.
- 3.17 Reclamatul, evidențiază că caracterul personal al acțiunii în vederea restabilirii drepturilor persoanelor care se consideră victime ale discriminării, astfel, art. 18 alin. (2) al Legii 121/2012 restricționează depunerea cererilor *actio popularis*, ci a persoanelor în nume propriu, or, de către asociații obștești, la cererea persoanei care se consideră victimă a discriminării. Iar acțiunea intentată, este depusă în interesul Maiei Sandu și a tuturor femeilor aflate în situație similară cu Maia Sandu, fapt expres menționat în sesizare. Prin urmare, sesizarea depusă nu se încadrează în limitele prevăzute de lege, or, nu există dovada solicitării de către Maia Sandu în vederea depunerii în interes propriu de către Platforma Egalitate de Gen a prezentei sesizări, iar în interesul „tuturor femeilor” de depus sesizări nu este permis de lege.

IV. Dreptul național și internațional relevant

- 4.1 **Constituția Republicii Moldova prin art. 16 alin. (2)** prevede că toți cetățenii Republicii Moldova sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială; **art. 32 alin. (2)** stabilește că libertatea exprimării nu poate prejudicia onoarea, demnitatea sau dreptul altei persoane la viziune proprie; **art. 32 alin. (3)** prevede că sunt interzise și pedepsite prin lege contestarea și defăimarea statului și a poporului, îndemnul la război de agresiune, la ură națională, rasială sau religioasă, incitarea la discriminare, la separatism teritorial, la violență publică, precum și alte manifestări ce atentează la regimul constituțional.
- 4.2 **Codul Electoral al Republicii Moldova nr.1381/1997 la art. 52 alin. (1)** prevede că cetățenii Republicii Moldova, partidele și alte organizații social-politice, blocurile electorale, candidații și persoanele de încredere ale candidaților au dreptul de a supune discuțiilor libere și sub toate aspectele programele electorale ale concurenților electorali, calitățile politice, profesionale și personale ale candidaților, precum și de a face agitație electorală în cadrul adunărilor, mitingurilor, întâlnirilor cu alegătorii, prin intermediul mijloacelor de informare în masă, prin expunerea de afișe electorale sau prin intermediul altor forme de comunicare; **art. 52 alin. (2)** stipulează că exercițiul acestui drept poate fi supus unor formalități, condiții, restricții sau sancțiuni prevăzute de lege, care constituie măsuri necesare într-o societate democratică, pentru securitatea națională, integritatea teritorială sau siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, ocrotirea sănătății sau protecția moralei, protecția reputației, apărarea drepturilor altora, pentru a împiedica

divulgarea de informații confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești.

- 4.3 **Legea cu privire la asigurarea egalității nr. 121/2012 la art. 1 alin. (1)** stabilește că scopul legii este prevenirea și combaterea discriminării, precum și asigurarea egalității tuturor persoanelor aflate pe teritoriul Republicii Moldova în sferile politică, economică, socială, culturală și alte sfere ale vieții, fără deosebire de rasă, culoare, naționalitate, origine etnică, limbă, religie sau convingeri, sex, vârstă, dizabilitate, opinie, apartenență politică sau orice alt criteriu similar; **art. 2** oferă definiția instigării ca fiind orice comportament prin care o persoană aplică presiuni sau afișează o conduită intenționată în scopul discriminării unei terțe persoane pe baza criteriilor stipulate de prezenta lege; **art. 3** stabilește că subiecți în domeniul discriminării sunt persoanele fizice și juridice din domeniul public și privat; **art. 4 lit. b)** prevede că una din formele grave ale discriminării este susținerea discriminării prin intermediul mijloacelor de informare în masă.
- 4.4 **Legea cu privire la asigurarea egalității de șanse între femei și bărbați nr. 5/2006 prin art. 1** prevede, discriminarea directă după criteriul de sex – orice acțiune care, în situații similare, discriminează o persoană în comparație cu o altă persoană de alt sex, inclusiv din cauza sarcinii, maternității sau paternității; discriminare indirectă după criteriul de sex – orice acțiune, regulă, criteriu sau practică identică pentru femei și bărbați, dar cu efect ori rezultat inegal pentru unul dintre sexe, cu excepția acțiunilor afirmative; **art. 7 alin. (2)** Partidele și alte organizații social-politice sânt obligate să contribuie la asigurarea egalității de drepturi și de șanse între membrii săi femei și bărbați prin: **a)** asigurarea reprezentării în organele lor de conducere a componentei de femei și bărbați; **b)** asigurarea reprezentării în listele de candidați a femeilor și bărbaților fără discriminare după criteriul de sex; **art. 8 alin. (2)** stipulează că orice discursuri și materiale publice care prezintă imaginea femeilor sau a bărbaților în manieră de umilință a demnității lor se consideră inadmisibile și se contracarează în conformitate cu prezenta lege.
- 4.5 **Legea cu privire la libertatea de exprimare nr. 64/2010 la art. 3 alin. (1)** menționează că orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare. Acest drept cuprinde libertatea de a căuta, de a primi și de a comunica fapte și idei; **art. 3 alin. (2)** stabilește că libertatea de exprimare protejează atât conținutul, cât și forma informației exprimate, inclusiv a informației care ofensează, șochează sau deranjează; **art. (3) alin. (3)** prevede că exercitarea libertății de exprimare poate fi supusă unor restrângeri prevăzute de lege, necesare într-o societate democratică pentru securitatea națională, integritatea teritorială sau siguranța publică, pentru a apăra ordinea și a preveni infracțiunile, pentru a proteja sănătatea și morala, reputația sau drepturile altora, pentru a împiedica divulgarea de informații confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești; **art. 7 alin. (1)** stipulează că orice persoană are dreptul la apărarea onoarei, demnității și reputației sale profesionale lezate prin răspândirea relatărilor false cu privire la fapte, a judecăților de valoare fără substrat factologic suficient sau prin injurie.
- 4.6 **Convenția pentru eliminarea tuturor formelor de discriminare împotriva femeilor la art. 1** statuează că, în termenii prezentei Convenții, expresia discriminare față de femei vizează orice diferențiere, excludere sau restricție bazată pe sex, care are drept efect sau scop să compromită ori să anihileze recunoașterea, beneficiul și exercitarea de către femei, indiferent de starea lor matrimonială, pe baza egalității dintre bărbat și femeie, a drepturilor omului și libertăților fundamentale, în domeniile politic, economic, social, cultural și civil sau în orice alt domeniu; **art. 2** stipulează că statele părți condamnă discriminarea față de femei sub toate formele sale, convin să ducă, prin toate mijloacele adecvate și fără întârziere, o politică vizând să elimine discriminarea față de femei și, în acest scop, se angajează: **b)** să adopte măsuri legislative și alte măsuri corespunzătoare, inclusiv sancțiuni în caz de nevoie, care să interzică orice discriminare față de femei; **c)** să instituie o protecție pe cale juridicțională a drepturilor femeilor pe bază de egalitate cu bărbații și să garanteze prin intermediul tribunalelor naționale

competente și al altor instituții publice protecția efectivă a femeilor împotriva oricărui act discriminatoriu; **d)** să se abțină de la orice act sau practică discriminatorie față de femei și să asigure ca autoritățile și instituțiile publice să se conformeze acestei obligații; **e)** să ia toate măsurile corespunzătoare pentru eliminarea discriminării față de femei de către o persoană, o organizație sau o întreprindere oricare ar fi aceasta.

- 4.7 Comentariul general nr. 28 privind obligațiile de bază ale Statelor părți în temeiul articolului 2 din Convenția privind Eliminarea tuturor formelor de discriminare împotriva femeilor la pct. 22** prevede că principiului egalității între bărbați și femei sau egalității de gen presupune că toate ființele umane, indiferent de sex, sunt libere să își dezvolte personalitatea și abilitățile, să își facă o carieră profesională, fără limitele stabilite de stereotipurile de gen cu privire la rolurile rigide de gen și prejudecăți. Statele părți sunt chemate să asigure egalitatea femeilor și bărbaților prin aplicarea unui tratament egal al femeilor și al bărbaților, în funcție de nevoile lor; **pct. 36** notează că Statele părți au obligația de a elimina discriminarea comisă, indiferent de faptul dacă aceasta a fost comisă de către un actor public sau privat. Tipurile de măsuri care ar putea fi considerate adecvate, în acest sens, nu se limitează la adoptarea unui cadru legislativ corespunzător. Statele părți ar trebui, de asemenea, să adopte măsuri care să asigure realizarea practică a eliminării discriminării față de femei și a egalității femeilor cu bărbații. Acest fapt include: să asigure posibilitatea femeilor să depună plângeri cu privire la încălcările drepturilor lor în temeiul convenției și să dispună de căi efective de atac; să permită femeilor implicarea activă în formularea și punerea în aplicare a măsurilor de combatere a discriminării; să promoveze educația și să sprijine obiectivele convenției în întregul sistem educațional și în comunitate; să încurajeze dreptul la muncă al femeilor și activitatea organizațiilor neguvernamentale ale acestora. Obligația statelor părți este de a stabili o protecție juridică a drepturilor femeilor în condiții egale cu bărbați, să asigure posibilitatea efectivă de protecție a drepturilor femeilor împotriva cărora a fost comise acte de discriminare, prin intermediul tribunalelor naționale competente și al altor instituții publice și să ia toate măsurile necesare întru eliminarea discriminării împotriva femeilor de către orice persoană, organizație sau întreprindere.
- 4.8 Pactul Internațional cu privire la Drepturile Civile și Politice la art. 19 alin. (3)** menționează că exercitarea libertății de exprimare comportă obligații și răspundere specială. În consecință, ea poate fi supusă anumitor limitări care trebuie însă stabilite în mod expres prin lege și care sunt necesare: **a)** respectării drepturilor sau reputației altora; **b)** apărării securității naționale, ordinii publice, sănătății sau moralității publice; **art. 26** statuează că toate persoanele sunt egale în fața legii și au, fără discriminare, dreptul la o ocrotire egală din partea legii. În această privință legea trebuie să interzică orice discriminare și să garanteze tuturor persoanelor o ocrotire egală și eficace contra oricărei discriminări, în special de rasă, culoare, sex, limbă, religie, opinie politică sau orice altă opinie, origine națională sau socială, avere, naștere sau întemeiată pe orice altă împrejurare.
- 4.9 Convenția Europeană a Drepturilor Omului la art. 10** se menționează că orice persoană are dreptul la libertate de exprimare. Acest drept include libertatea de opinie și libertatea de a primi sau a comunica informații ori idei fără amestecul autorităților publice și fără a ține seama de frontiere. Prezentul articol nu împiedică Statele să supună societățile de radiodifuziune, cinematografie sau televiziune unui regim de autorizare. Exercitarea acestor libertăți ce comportă îndatoriri și responsabilități poate fi supusă unor formalități, condiții, restrângeri sau sancțiuni prevăzute de lege care, într-o societate democratică, constituie măsuri necesare pentru securitatea națională, integritatea teritorială sau siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății, a moralei, a reputației sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea informațiilor confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești; **art. 14** exercitarea drepturilor și libertăților recunoscute de prezenta Convenție trebuie să fie asigurată fără nicio deosebire bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii

politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație.

- 4.10 **Recomandarea de politică generală nr. 15 a Comisiei Europene împotriva Rasismului și Intoleranței** prevede, în preambul, că politicienii, liderii religioși, liderii comunității și alții, în viața publică, au o responsabilitate importantă în acest sens, datorită capacității acestora de a exercita influență asupra unui public larg. Advocacy, promovarea sau instigarea, în orice formă, denigrarea, ura și prezentarea negativă a unei persoane sau a unui grup de persoane, precum și orice hărțuire, insultă, stereotipizare negativă, stigmatizare ori amenințare cu privire la o asemenea persoană sau grup de persoane și justificarea oricărei forme de expresie enumerate mai sus, în baza rasei, culorii, descendenței, originii etnice sau naționale, vârstei, dizabilității, limbii, religiei sau opiniei, sexului, genului, identității de gen, orientării sexuale sau altei trăsături personale sau statut.

IV. În concluzie, Consiliul reține următoarele

- 5.1 Din materialele dosarului, Consiliul reține că urmează să se pronunțe asupra existenței faptelor instigare la discriminare prin lansarea discursurilor sexiste și cele care afectează demnitatea și drepturile persoanelor LGBTQ.
- 5.2 Consiliul reamintește că atât legislația națională (art. 15 alin. (1) și art. 19 din Legea cu privire la asigurarea egalității nr. 121/2012), cât și practica Curții Europene a Drepturilor Omului (printre multe altele, a se vedea cauza D. H. și alții c. Republica Cehă par. 82-84, par. 177, cauza Chassagnou și alții c. Franța par. 91-92, Timishev c. Rusia par. 57) prevede o regulă specială referitor la sarcina probei în litigiile privind discriminarea, și anume: sarcina probei trece la reclamant atunci când petiționarul/petiționara prezintă dovezi din care se poate prezuma că a existat un tratament discriminatoriu.
- 5.3 Reiesind din natura specifică a alegațiilor, Consiliul le-a supus examinării prin instigarea la discriminare. Astfel, pentru a institui prezumția instigării la discriminare, faptele invocate trebuie să caracterizeze cumulativ următoarele elemente:
- a) comportamentul sau conduita unei persoane care aplică presiuni sau afișează o conduită intenționată
  - b) cu scopul sau efectul discriminării unei persoane sau unui grup de persoane
  - c) pe baza unui criteriu protejat.
- 5.4 Analizând alegațiile petiționarei, Consiliul a stabilit că prezumția instigării la discriminare a fost instituită.
- 5.5 În conformitate cu art.15 alin. (1) din Legea cu privire la asigurarea egalității nr. 121/2012, sarcina de a proba că faptele în cauză nu constituie discriminare revine persoanei/instituției despre care se presupune că a comis fapta discriminatorie. În situația respectivă, Consiliul urmează să aprecieze existența unei justificări obiective și rezonabile a tratamentului diferențiat instituit și legătura de cauzalitate dintre acesta și criteriu invocat.
- 5.6 În susținerea poziției sale, cu referire la primul caz reclamatul a declarat că menționarea în discurs că unul dintre candidați nu are copii nu este discriminare deoarece reprezintă constatarea unui fapt real care este cunoscut publicului larg. În același timp reclamatul a menționat că prin înscrierea în cursa electorală, fiecare candidat își asumă și un grad sporit de interes față de personalitatea sa. Referitor la a doilea caz, reclamatul a declarat că el și-a exprimat opinia care constă în susținerea familiei tradiționale, iar acest lucru este important în campania electorală deoarece alegătorii trebuie să cunoască valorile susținute de candidați. Referitor la al treilea caz, afirmațiile spuse în cadrul emisiunii „Igor Dodon Răspunde” din 13 noiembrie 2020, reclamatul susține că ele constituie discuții despre calitățile politice, profesionale și personale ale candidaților care conform Codului electoral sunt definite ca agitație electorală. În ceea ce privește secvența 31:54 din cadrul acelei emisiuni, reclamatul menționează că este o interpretare vădit arbitrară și neîntemeiată a autoarelor sesizării or cele spuse nu pot fi calificate ca „hărțuire

sexuală” și „autodenunț” așa cum se pretinde în fișierul electronic depus suplimentar.

- 5.7 Examinând materialele dosarului, Consiliul notează că toleranța și respectarea demnității umane constituie fundamentul democrației și societății pluraliste, prin urmare este necesar ca în societățile democratice să se sancționeze sau chiar să se prevină în orice formă expresiile care diseminează, incită, promovează sau justifică la ura bazată pe intoleranță și stereotipuri. În mod clar libertatea de exprimare acoperă nu numai informațiile și ideile primite favorabil sau cu indiferență ori considerate inofensive, dar și acele care șochează sau deranjează. În acest context, Consiliul atrage atenția că nu trebuie de ignorat faptul că exercitarea acestei libertăți comportă îndatoriri și responsabilități din partea persoanelor ce își exercită dreptul la libera exprimare. Deși libertatea de exprimare este una din libertățile fundamentale ale omului, aceasta nu este una absolută. Consiliul notează că libertatea de exprimare poate și trebuie să fie restrânsă atunci când formele de exprimare a ideii, informației sau opiniei capătă forma unui discurs instigator la discriminare sau sexist. Conform jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului limitele libertății de exprimare a unui politician și ale persoanelor publice sunt mai restrânse în comparație cu ale celorlalți membri ai societății (Erbakan c. Turciei). Politicienii trebuie să dovedească un grad mai mare de responsabilitate în discursurile publice, deoarece aceasta este datoria lor față de societate. De asemenea, libertatea discursului politic nu este absolută prin natura sa, opiniile care capătă forma unui comportament discriminatoriu, de natură să lezeze demnitatea umană trebuie restricționate. Cu alte cuvinte, opiniile exprimate public care instigă la discriminare nu beneficiază de protecția art. 19 din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice, art. 10 din Convenția Europeană a drepturilor omului și a libertăților fundamentale, nici de art. 3 alin. (5) din Legea cu privire la libertatea de exprimare.
- 5.8 Consiliul reamintește că sexism este un discurs nedorit care presupune orice acțiuni, gesturi sau comportamente care au legătură cu sexul persoanei sau care presupun inferioritatea acesteia din cauza sexului, comise în spațiul public sau în privat și care fac conexiunea cu stereotipurile nocive legate de gen, afectând demnitatea persoanei sau creându-i un mediu ostil, umilitor sau degradant.
- 5.9 În urma examinării discursului reclamatului din 23 octombrie 2020, în cadrul vlogului „Igor Dodon Răspunde”: „*Contra candidații mei, care mâine își iau rucsaciocul și au șters-o din țară. Li-i totuna și de mamă și de tată*” și „*Sunteți pentru acei candidați care n-au copii și nu vor să mai aibă*”, Consiliul a ajuns la concluzia că afirmațiile indicate nu constituie instigare la discriminarea femeilor din Republica Moldova. Acest lucru rezultă din faptul că afirmațiile poartă un caracter general referindu-se la candidații la funcția de Președinte al Republicii Moldova care nu au copii, iar conform acestei caracteristici pot fi identificați mai mulți candidați atât de gen feminin, cât și masculin, iar elementul de vestimentație „*rucsaciocul*” nu prezintă nici o asocieră evidentă cu oarecare politician.
- 5.10 Un alt caz analizat sunt afirmațiile reclamatului din cadrul emisiunii din 13 noiembrie 2020 al aceluiași vlog: „*Acolo sunt zero valori în afară de vorbe, cum poți vorbi cu o persoană care în viața ei nu a avut familie*”. Consiliul notează că această afirmație împreună cu poziția reclamatului precum că familia formată între un bărbat și femeie se califică a fi tradițională, constituie un act de instigare la discriminare față de candidata la funcția de Președinte, doamna Maia Sandu, precum și față de toate persoanele care se află în situație similară, fiindcă reclamatul promovează stereotipul că femeile implicate în politică trebuie să fie căsătorite și să aibă copii. Totodată, Consiliul observă că prin aceleași afirmații se promovează și stereotipul că familia este doar cea formată din bărbat și femeie, or o astfel de afirmație ar constitui o ofensă în adresa familiilor monoparentale, familii formate din bunei care își cresc nepoții, etc. Faptul că o politiciană nu este căsătorită și nu a născut, nu înseamnă că ea nu are familie. Familia ei, în cazul dat, sunt părinții în sensul mai restrâns și restul rudelor în sens larg.

- 5.11 În același timp, Consiliul notează că afirmația⁴: „Sunt categoric împotriva, sunt pentru valorile tradiționale, contra marșurilor minorităților sexuale...” caracterizează elementele constitutive ale instigării la discriminare pe criteriul de orientare sexuală. În acest sens, Consiliul a reținut că o astfel de declarație făcută de către o persoană publică, politician, Președinte al Republicii Moldova, constituie acel comportament prin care publicul este îndemnat să opună rezistență drepturilor fundamentale ale persoanelor LGBTQ, și anume dreptul la întrunire. Consiliul reafirmă că, deși orientarea sexuală nu este unul dintre criteriile expres prevăzute la art. 1 alin. (1) din Legea cu privire la asigurarea egalității nr. 121/2012, acesta este un criteriu protejat prin prisma sintagmei „orice alt criteriu similar”. Astfel, ținând cont de calitatea autorului discursului și impactul iminent (creșterea nivelului de ură a societății și limitarea drepturilor fundamentale) care l-ar produce față de grupul vizat (persoanele LGBTQ), Consiliul califică declarația respectivă drept o instigare la discriminare pe criteriul de orientare sexuală.

Astfel, conducându-se de prevederile art. 1, 2, 3, art. 15 alin. (4) din Legea cu privire la asigurarea egalității nr. 121/2012, coroborat cu pct. 61 din Regulamentul cu privire la activitatea Consiliului pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității aprobat prin Legea nr. 298/2012,

CONSILIUL DECIDE

1. Faptele constatate în pct. 5.9 nu constituie instigare la discriminare a femeilor.
2. Faptele constatate în pct. 5.10 reprezintă instigare la discriminare a femeilor și discurs sexist.
3. Faptele constatate în pct. 5.11 reprezintă instigare la discriminare pe criteriul de orientare sexuală.
4. Consiliul recomandă dlui Igor Dodon, să aducă scuze publice pentru declarațiile sexiste și instigatoare la discriminare prin intermediul aceleiași modalități sau mijloace prin care au fost răspândite.
5. Reclamatul, în termen de 10 zile din momentul recepționării prezentei decizii, va informa Consiliul despre măsurile planificate sau întreprinse în vederea implementării recomandării formulate.
6. Decizie se comunica părților și va fi făcută publică pe adresa www.egalitate.md.
7. Decizia poate fi contestată, în decurs de 30 de zile de la data comunicării, la Judecătoria Chișinău, sediul Râșcani, situată pe adresa: mun. Chișinău, str. Kiev, 3.

Membrii Consiliului care au votat decizia:

_____
Ian FELDMAN – președinte

_____
Svetlana DOLTU – membră

_____
Andrei BRIGHIDIN – membru

_____
Victorina LUCA – membră

_____
Evghenii Alexandrovici GOLOȘCEAPOV – membru

⁴ din cadrul aceleiași vlog publicat la data 29 octombrie 2020